

predgovora knjiga ima šest poglavlja. U bavljenju problemima zla, oslobode-
nja, ekleziologije, erotike i epistemo-
logije vidljiv je napor autorov da go-
vori iz okvira Latinske Amerike i teo-
logije oslobođenja.

Oslobođenje Dussel smješta na du-
boku razinu gdje se sreće čovjek kao
čovjek, a ne čovjek u pojedinoj funk-
ciji. Oslobođenje se događa onda kada
se čini nešto za Drugog baš ukoliko
je drugi pa bio i izvan određenog sis-
tema. Oslobođenje je biblijski pojam
a u sebi uključuje i spasenje i sva dru-
ga oslobođenja.

Za autora je temeljna funkcija Cr-
kve proročko-pedagoška praksa oslo-
bođenja. Teološka misao, kao i svaka
misao, je drugotan čin, prvotno je ono
biti u svijetu. Ovo Dussel pokazuje
upiranjem na siromašne i na Isusa, na
Riječ koja je došla izvan sistema i si-
stem uznemirila, ruši, otvara k budu-
ćnosti. Tako Dussel daje definiciju teo-
logije »as the analectical pedagogy of hi-
storico-eschatological liberation« (176).

Dussel više nabacuje tematiku i po-
kazuje neke temeljne linije u rješa-
vanju problema nego što ulazi u du-
binu. Ovaj nedostatak dubine ne o-
sjeća se toliko kada se ima u vidu da
knjigu čine predavanja, premda neke
misli autor iznosi prebrzo i ne s dovo-
ljno argumenata.

Ipak knjiga daje dobar uvid u neka
etiko-teološka pitanja iz vida teologi-
je oslobođenja.

Ante Vatroslav PERKOVIĆ

*Robert McAfee Brown, »THEOLOGY
IN A NEW KEY, RESPONDING TO
LIBERATION THEMES«, Philadelphia, 1978, str. 216.*

U ovoj knjizi autor razmatra proble-
me koji su se s teologijom oslobođenja
pojaviли za teološku misao u Sjevernoj
Americi. Knjiga ima predgovor, šest
poglavlja, bilješke, indeks i oduži po-
pis literature.

Za McAfee Browna teologija oslobo-
đenja iznosi najvažnije probleme da-
našnjeg čovječanstva a pomaže teolo-
zima u društvu obilja da bolje uvide
svoju vlastitu situaciju. Autor donosi
i pomake u učenju katoličke Crkve
kao i WCC koji su prethodili pojavi
teologije oslobođenja. Po njemu teo-
logija oslobođenja ima u odnosu spram
ostalih teologija: različito polazište —
siromašne; različito govornika —
neosobu u sociološkom smislu; razli-

čito sredstvo — realitet konflikta; raz-
ličit način angažmana — praksa; raz-
ličitu teologiju — teologiju »drugog
čina«, kao kritičku refleksiju prakse,
dok je praksa »prvi čin«. Autor izno-
si i hermeneutska pitanja vezana uz
razumijevanje Pisma, te daje konkre-
tna tumačenja nekih biblijskih teksto-
va iz vida teologije oslobođenja. On
opširnije piše i o kritikama te teolo-
gije. Najdalekosežnija i najvažnija je
zadnja vrsta kritike — dijaloška —
koja je već počela između evropske i
latinskoameričke teologije (J. Molt-
mann i J. Miguez Bonino).

Autor drži da teologija oslobođenja
mora odjeknuti i u bogatijim društvima,
posebno misli na situaciju u SAD
čemu posvećuje posebna poglavlja. Na-
ravno ne radi se o tome da se izda
sjevernoameričko izdanje teologije o-
slobođenja nego da se »stvori nova
verzija sjevernoameričke teologije«
(135).

Pišući o zbivanjima u teologiji, au-
tor ih uspoređuje s pojmovima u glaz-
bi, zbog toga i u naslovu knjige stoji
izraz »ključ«.

Knjiga daje dobar pregled teologije
oslobođenja, kritiku na nju, te pregled
nekih implikacija te teologije.

Ante Vatroslav PERKOVIĆ

*Jose Miguez Bonino, »DOING THEO-
LOGY IN A REVOLUTIONARY SI-
TUATION«, Confrontation Books, Phi-
ladelphia, 1975, str. XXVIII + 180.*

Izdavač William H. Lazareth u predgo-
voru piše u diskusiji o teologiji oslo-
bođenja koja se vodila u časopisu Chri-
stianity and Crisis 1973. Osim predgo-
vora i uvoda knjiga sadrži i bibliogra-
fiju dok je glavni sadržaj knjige podi-
jeljen u dva dijela.

U prvom dijelu Bonino govori opće-
nito o nastanku teologije oslobođenja
te prikazanje učenja nekih teologa iz
te teološke struje, dok u drugom dijelu
daje kritički osvrt na neke teme. I za
autora je teologija oslobođenja kriti-
čka refleksija o činjenicama. Bonino
piše i o povijesnoj uvjetovanosti na-
stanka pokreta za oslobođenje od bilo
koje dominacije u Latinskoj Americi
kao i teološke misli o tom pokretu. On
osobito naglašava da je kršćanstvo s
kolonijalizmom (katolicizam) i s neo-
kolonijalizmom (protestantizam) ušlo
u povijest Latinske Amerike iz čega
izvodi druge važne posljedice.

U drugom dijelu gdje se razmatraju neke teme Bonino piše o odnosu istine i prakse, ljubavi i klasne borbe, kraljevstva Božjeg i povijesnog angažmana te Crkve i naroda. U više navrata Bonino ulazi u dijalog s evropskom teologijom (posebno s J. Moltmannom kojoj među ostalim zamjera što ne naziva stvari onako kako se zovu, primj. klasu — klasom. Kao i drugi teolozi oslobođenja Bonino ističe da nema neutralne teologije. On među ostalim uspoređuje pojam »siromašan« (biblijski) s pojmom »klase«, te se ujedno pita kako shvatiti Crkvu ako »siromašni« čine bitni konstitutivni element te Crkve. Po njegovu sudu stvaranju teologije oslobođenja najviše su doprinijeli Gustavo Gutiérrez i Hugo Assman.

Ova Boninova knjiga služi dobro kao prva orijentacija za teologiju oslobođenja, donoseći neke povijesne podatke te ulazeći i u teološku tematiku.

Ante Vatroslav PERKOVIĆ

Godhard Lindgens, »KATHOLISCHE KIRCKE UND MODERNER PLURALISMUS«, (Der neue Zugang zur Politik bei den Päpsten Johannes XXIII. und Paul VI. und den Zweiten Vatikanischen Konzil), Teil I, II, str. 736, Berlin 1978.

Ovaj rad predstavlja disertaciju za stjecanje stupnja doktora filozofije (dr. phil.) na području političkih znanosti Slobodnog sveučilišta u Berlinu.

Lindgens želi u radu konfrontirati tezu Ernesta Fraenkela, osnivača moderne teorije pluralizma po kojoj je pluralizam državna teorija reformizma, s teorijom i praksom katoličke Crkve. On želi pokazati da je katolička Crkva, počevši s Ivanom XXIII. i II. vatikanskim koncilom stvorila novi pozitivni odnos spram svijeta i kulture te da je iz antipluralističke prošlosti prešla u pluralizam.

U prvom dijelu opisuje politiku pape Ivana XXIII. i Pavla VI. posebno se osvrćući na njihove dokumente. U drugom se dijelu suočava s koncilskim tekstovima, pogotovo s GS, LG, DH. Pokazuje kako su se na Koncilu postepeno grupirale dvije teme: »ad intra« i »ad extra«. Ističe novo razumijevanje Crkve kao naroda Božjeg, piše i o kolegijalitetu biskupa, problemu moći i autoriteta, o slobodi, čovjeku kao središnjoj točki, odnosu prema socijalizmu i sl. Koncil je donio puno novosti za crkvenu svijest, primjerice slo-

bodu vjere, toleranciju, odnos prema drugim crkvama i zajednicama. Završavajući rad autor piše: »Držimo da unatoč svemu katolička Crkva također danas u teoriji i praksi — iako ovdje sa zamašnim ograničenjem — posjeduje novi odnos prema politici i prema modernom pluralizmu, kao što smo to pokazali u našem radu« (646).

Autor se u radu služio obilnom literaturom što se može uočiti iz bilježaka.

Ante Vatroslav PERKOVIĆ

NOVIJA IZVANCRKVENA IZDANJA KOD NAS

Soren Kierkegaard, BREVIJAR. Prema izboru P. Šefera i M. Benze. Prev. D. Najdenović. Prev. »Molitve« M. Tabaković. Grafos-Beograd 1979. Str. 80. Cijena 80 d.

Brevijar je jedno od najpoznatijih Kierkegaardovih djela. Tu je autor dao sebe, ukratko, svu svoju duhovnu i religioznu stvarnost. Uvod knjizi pod naslovom Estetičko, etičko i religiozno napisao je V. Marković. Sadržaj ostalih poglavlja može se naslutiti već iz samih naslova knjige: Samoposmatranje i shvatanje života, Solomonov san, Estetski i etički stadijum, Religiozno, Apstraktni i konkretni mislilac, Kritika vremena i savremenog hrišćanstva, Hrišćanstvo je ogromna čulna obmana i na koncu Molitva. (T. Ivančić)

Pierre Teilhard de Chardin, FENOMEN ČOVEKA. Prev. J. Čemerikić. Pogovor dr. V. Pavičević, Izd. BIGZ Beograd 1979. Str. 272. Cijena 300 d.

Knjigu eseja Fenomen čoveka napisao je Teilhard de Chardin u godinama svoje pune zrelosti. U njoj izražava svoje shvaćanje kozmičkog događanja, pokušava pronaći sintezu između znanstvenih dostignuća i religije, odnosno kršćanstva. Knjiga zauzima središnje mjesto među Teilhardovim knjigama. Izazivala je mnoštvo oporbi osobito sa strane Crkve. Izdana je u nizu Filozofska biblioteka. Predgovor je napisao N. M. Vildier, a pogovor V. Pavičević. Djelo ima četiri dijela: Predživot s tri poglavlja, Život s isto tako tri poglavlja, zatim Misao s tri poglavlja, i Nadživot u tri poglavlja. Na kraju je epilog, pogovor i dodatak. U svakom slučaju knjiga je značajna za upoznavanje temeljne Teilhardove misli.